

Hienoa nähtyä ja vieraslajeja

KIMMO SAARINEN
ANNA VUORI

valtatie kuuden pientareilla

22.6.2023 © Kimmo Saarinen

Jalkauduimme viime kesänä Etelä-Karjalassa (luonnonmaantieteellisessä Etelä-Savossa, ES) Ensimmäistä Salpausselkää aluksi jotakuinkin lännestä itään, Imatran ja Lappeenrannan välillä koillista kohti kaartuen seurailevan valtatie kuuden (VT 6) pientareille. Yhtäältä tavoitteena oli etsiä arvokkaita uuselinympäristöjä, varsinkin keto- ja niitykasviyhteisöjä, mutta samalla myös arvioida lupiinien ja muiden haitallisiksi luokiteltujen vieraslajien esiintymistä sekä tarvittaessa poistaa niitä perinnebiotooppilajiston kannalta monimuotoisimmilta paikoilta.

Kartoitus tehtiin kesäkuussa (15.–27.6.2023) noin 40 ki-

lometrin matkalla Imatran Vuoksen liittymän ja Lappeenrannan Korkea-ahon liittymän välillä. Avoimet piennaralueet eli ojalinja, sisäluiska tien puolelta ja ulkoluiska metsänreunaan tutkittiin tien molemmilta puolilta sekä erikseen liittymärampeista, joita tutkimusalueella oli yhteensä 15.

Pientareet ja rampit patikoitiin seitsemän päivän aikana. Niitä edelsi Tieturva 1 -koulutus sekä urakkakohtainen perehdytys turvalliseen työskentelyyn tieympäristössä. Lisäksi viherympäristöjen hoidosta vastaavien urakoitsijoiden kanssa varmistettiin, että kasvikartoitukset on mahdollista toteuttaa ennen piennaralueiden niittoa. Nykyisiin urak-

kasopimuksiin kirjattu niiton ajankohta sijoittuu heinäkuun alusta elokuun puoliväliin.

Kaikki liittymät sekä alkuun pientareet Imatralta Joutsenoon (noin 17 km) kuljettiin työparina, jolloin syntyi yhteinen näkemys piennarympäristöjen laadusta ja luokittelusta. Joutsenosta Lappeenrantaan (noin 23 km) kumpikin liikkui pientareilla yksinään.

Piennarlohkoja luokittelemaan

Läpeensä valaistulla tieosuudella kasvillisuutta oli mahdollista tarkastella jotakuinkin tasavälein sijainneiden valaisinpylväiden avulla. Pylväiden erottamia piennarlohkoja oli kaikkiaan 661, joista kas-

◀ Valtatie 6 inventointialue ja tutkitut liittymät Imatran ja Lappeenrannan alueella.

© Maanmittauslaitos

vitietoja kertyi tien molemmilta puoliilta 654 lohkolta. Kun rampeihin osuneet pylväsvälit luettiin mukaan, piennarkasvillisuutta selvitettiin kaikkiaan noin 79 kilometrin matkalta.

Jokaiselta piennarlohkolta arvioitiin ja kirjattiin

- **Pientareen leveys (m)**, josta voitiin laskea avoimen piennarkasvillisuuden pinta-ala
- **Komealupiinin runsaus** (asteikolla 1–3; 1 = yksittäin, 2 = paikoitellen, 3 = runsaasti) sekä muiden haitallisten vieraslajien esiintyminen
- **Uhanalaiset (CR, EN, VU)** ja silmälläpidettävät (NT) kasvilajit
- **Erityisempi niittykasvillisuus** ja muut huomionarvoiset lajit. Kattavampaa laji-inventointia piennarlohkoilla ei kuitenkaan tehty.

Jokainen pylväsväli kuvattiin kasvillisuuden yleispiirteiltään ja luonteeltaan. Havainnot tiivistettiin piennarluokaksi arvoilla 1–5 (kuvat).

© Anna Vuori 20.6.2023

1. Erinomaista niittyä. Kasvillisuus matalaa monilajista niittykasvillisuutta, paljon kukkivia ruohoja. Mukana runsaasti hyviä indikaattorilajeja, kuten ahomansikka, ketoneilikka, päivänkakkara ja ruusu-rohu. Ei haitallisia vieraslajeja.

Taulukko. Valtatie kuuden tutkimusalueen liittymät (15) sekä niiden väliset etäisyydet ja piennarlohkot.

Liittymän nimi	avoin ala, ha	väli, km	pylväsvälejä	välit, m	piennarleveys, m
Vuoksen >	2,9	1,90	30	63	13,6
Korvenkannan >	2,9	2,55	38	67	12,4
Vesivalon >	3,2	2,85	48	59	12,6
Pellisenrannan >	0,3	2,35	35	67	11,9
Jänhiälän >	0,5	6,80	115	59	11,8
Joutsenon >	1,2	1,10	18	61	8,9
Pulpin >	0,8	1,71	33	52	13,4
Lampikankaan >	1,6	6,44	115	56	10,7
Partalan >	2,0	2,16	34	64	10,0
Saimaan kanavan >	3,2	1,43	26	55	9,4
Nuijamaan >	1,2	2,09	38	55	7,5
Vehkataipaleen >	1,2	2,90	46	63	9,4
Myllymäen >	3,5	1,87	30	62	6,3
Mäntylän >	0,8	3,40	55	62	9,6
Korkea-ahon	3,3				
yhteensä / ka	28,6	39,55	661	60	10,5

© Kimmo Saarinen 26.6.2023

▲ **2. Hyvää niittyä.** Kasvillisuus yleensä matalaa, mutta kukkivia niitykasveja vähemmän. Paikoin korkeampaa, rehevämpää ja heinäisempää kasvillisuutta, mutta mukana merkittävä määrä niitykasveja ja kasvivyhteisössä selvästi niittymäisiä piirteitä. Joskus seassa yksittäisiä tai haitallisten vieraslajien pieniä esiintymiä, jotka olisi mahdollista torjua.

© Anna Vuori 15.6.2023

◀ **3. "Tavanomaista piennarta".** Kasvillisuudessa ei kovin niittymäisiä piirteitä mutta ei myöskään mainittavasti haitallisia vieraslajeja. Suurimmassa osassa kasvillisuus yksipuolisesti korkeaa heinää (hietakastikka, koiranheinä, nurmipuntarpää) tai muuta korkeaa ja rehevää kasvillisuutta (koiranputki, vuohenputki, pietaryrtti). Luokkaan luettiin myös joukko vaihtelevampia piennarlohkoja, joiden kasvillisuudessa vähintään luokan 2 niitylaikkuja sekä luokan 4 haitallisten vieraslajien laikkuja.

Samaa luokittelua käytettiin myös rampeissa. Piennar-kasvillisuuden referenssinä olivat perinnebiotooppien kasvivyhteisöt, joten tarkastelumme kohdentui erityisesti niitylajistoon. Lisäksi tienvarsilta löytyi etelään antavia hiekkaisia reunarinteitä, joilla oli myös paahdeympäristöarvoja.

4. Vieraslajin heikentämä. Haitallista vieraslajia (yleensä komealupiini tai rehuvoohenherne) lähes kauttaaltaan, mutta ei yhtenäisesti / hallitsevasti.

Photos © Kimmo Saarinen 26.6.2023

5. Vieraslajin valtaama. Haitallista vieraslajia kauttaaltaan ja lähes yhtenäisesti tai yhtenäisesti koko piennaralueella. Ei juuri muuta kasvillisuutta tai vain heikkolaatuista sellaista.

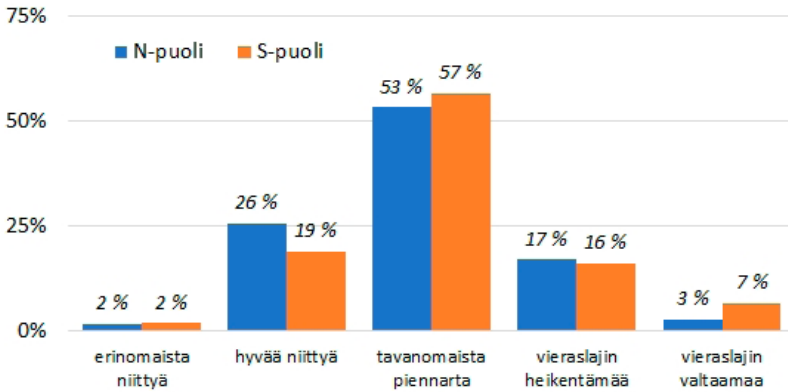
Yli 30 hehtaaria hyvää "tieniittyä"!

Avointa piennarympäristöä oli valtatie kuuden molemmin puolin keskimäärin kymmenen metrin leveydeltä. Medianileveyskin oli samaa luokkaa, vaikka vaihtelu oli suurta (1–30 metriä); alle viiden metrin kapeita piennarlohkoja (36) oli kuitenkin vain muutama prosentti kaikista. Avointa ympäristöä oli pientareilla 83,4 hehtaaria ja liittymissä 28,6 hehtaaria, joten inventointialaa kertyi yhteensä 112 hehtaaria.

Piennarluokan määritimme 1 308 pylväsvälille. Hyvää tai erinomaista niittykasvillisuutta (luokat 1–2) edusti tien pohjoispuolella 177 (27 %) ja eteläpuolella 135 (21 %) piennarta. Kun vaihtelevapiirteiset hyvää niittykasvillisuutta sisältäneet "tavanomaiset pientareet" laskettiin mukaan, ainakin osin hyviä niittyjä (333) oli noin neljännes kaikista. Hyvää niitynpinta-alaa löytyi valtatie varsilta noin 21 hehtaaria, hieman enemmän tien pohjoispuolelta (56 % vs. 44 %). Pohjoispuolen pientareilla rinteiden suunta oli pääosin etelään ja eteläpuolella vastaavasti pohjoiseen.

Tasalaatuista ja enimmäkseen vaatimatonta piennarkasvillisuutta (luokka 3) oli tien molemmin puolin hieman yli puolet (55 %) tutkituista piennarlohkoista. Haitallisten vieraslajien enemmän tai vähemmän turmelemia piennarlohkoja (luokat 4–5) oli tien eteläpuolella 149 (23 %) ja pohjoispuolella 129 (20 %). Yhteensä tällaisia piennarlohkoja oli noin viidennes kaikista, pinta-alaltaan 18 hehtaaria.

▲ Valtatie kuuden piennarlohkot kasvillisuuden laadun perusteella luokiteltuna tien pohjoispuolella (654) ja eteläpuolella (654).

Valtatien rampeista hyvää niittyluokkaa edusti kokonaisuutena kolme liittymää (20 %). Enemmän tai vähemmän komealupiinin (eikä juuri muiden vieraslajien) heikentämiä oli kahdeksan liittymää (53 %). Koska teiden erot-

tamat liittymälohkot poikkisivat usein merkittävästi toisistaan, jokaisesta rampista arvioitiin erikseen niin kutsutun hyvän niittykasvillisuuden ala. Sitä oli kaikkiaan 10,2 hehtaaria, noin kolmannes (36 %) liittymien avoimesta pinta-alasta.

VT 6:n pientareilta ja liittymistä löytyi Lappeenrannan ja Imatran väliltä hyvälaatuisia ja osin jopa erinomaista niitykasvillisuutta yli 30 hehtaaria. Pientareiden hoito ja historia eivät toki vastaa perinteisen maatalouden myötä syntyneitä aitoja perinnebiotooppeja, mutta kun sellaisia on Kaakkois-Suomessa säilynyt vain nimeksi ja laiduneläimiäkin on todella vähän, erilaisten uuselinympäristöjen merkitystä perinnebiotooppien korvaajina ei voi väheksyä. Vuonna 2018 tehdyssä inventoinnissa Etelä-Karjalasta löytyi paikallisesti,

▼ Vesivalon rampialueelta löytyi edustavia kasviyhteisöjä kuivista kedoista tuoreempiin niittyihin.

maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltua perinnebiotooppia vain 93 hehtaaria (Jantunen ym. 2019). Jos nyt selvitetty 40 kilometrin tieosuus kuvastaa yleisemminkin valtatie kuuden luontoa – jota maakunnassa on kaikkiaan 180 kilometrin matkalla – pelkästään tämän tien varsilla olisi likipitään sama määrä niitty-ympäristöä kuin muualla maakunnassa! Oma käsityksemme

▼ Toistaiseksi käyttöön ottamaton Saimaan kanavan ramppi on jo menetetty lupiinista saastuneen rakennusmaan takia.

tieympäristöjen merkityksestä niittylajiston elinympäristöinä sai ainakin lisävahvistusta.

Mutta pahuksen lupiini...

Komealupiini, *Lupinus polyphyllus*, oli valtatie kuuden pientareilla ylivoimaisesti tavallisin haitalliseksi luokitelluista vieraslajeista. Sitä kasvoi vähintään joka toisella pientarlohkolla (59 %), jotakuinkin yhtä usein tien pohjois- (390) kuin eteläpuolella (380). Eteläpuolen pientareilla lupiini kuitenkin arvioitiin runsaaksi vähintään joka neljännellä pylväsvälillä (27 %), mutta pohjoispuolen pientareilla noin jo-

ka viidennellä (22 %). Lupiinia tavattiin myös jokaiselta liittymäalueelta, ja vähintään joka toiselta runsaasti. Ainoastaan kolmella rampilla lupiini arvioitiin niukaksi tai vähälukuiseksi. Tarkemmat lupiinitiedot ja muita yksityiskohtia on raportissa (Saarinen & Vuori 2023), joka on ladattavissa Suomen luonnonsuojeluliiton Etelä-Karjalan piirin verkkosivuilta: [Lupiiniraportti-2023.pdf](#).

Vankimmin komealupiini oli vallannut pientareita Saimaan kanavan sillalta Imatran suuntaan. Tien eteläpuolella vain viisi pylväsväliä jäi ilman lupiinimerkintää 7,3 kilo-

© Kimmo Saarinen 22.6.2023

Lupiineja ehdittiin kitkeä vain joiltakin keto- ja niittykasvipaikoilta. Kattavampaa torjuntaa tehdään kesällä 2024.

metrin matkalla (121 piennarlohkoa). Pohjoispuolen pientareillakin oli liki viiden kilometrin matkalla (82 piennarlohkoa) vain kolme pylväsväliä, joilta lupiini jäi kirjaamatta. Näillä alueilla heikoimpaan piennarluokkaan luettiin 16 lohkoa (14 %) tien eteläpuolella ja viisi lohkoa (6 %) tien pohjoispuolella. Pidempiä yhtenäisempiä lupiinijaksoja löytyi myös Imatran päästä Vuoksen ja Vesivalon liittymän väliltä tien pohjoispuolelta (3,5 kilometrin matkalla lupiinia 56/59 piennarlohkolla, joista tosin vain kaksi edusti

luokkaa 5), sekä Lappeenrannan länsipäästä Korkea-ahon liittymästä itään: tien pohjoispuolella vajaan kolmen kilometrin matkalla (lupiinia 47/49 piennarlohkolla) ja tien eteläpuolella noin 2,5 kilometrin matkalla (40/42). Täällä heikoimpaan piennarluokkaan 5 lukeutui kaikkiaan 11 piennarlohkoa. Lyhyemmällä yhtenäisillä lupiinijaksoilla heikoimpaan luokkaan kuuluvia lohkoja löytyi eniten tien eteläpuolelta Joutsenon liittymästä itään: runsaan kilometrin matkalla 12/20 lohkoa oli täysin lupiinin peitossa. Pisimmil-

lään luokkaan 5 luettiin seitsemän peräkkäistä piennarlohkoa tien eteläpuolella Lampikankaan ja Partalan liittymien välillä – noin 400 metriä yhtenäistä ja kaiken peittävää lupiinihyökyä!

Pisimmät lupiinittomat pientareet löytyivät puolestaan Joutsenon “tuulimyllysuoralta” tien pohjoispuolelta noin neljän kilometrin matkalta – lupiinia oli niukasti vain 2/67 piennarlohkolla. Tien ja kevyenliikenteen väylän välistä lupiineja onkin hävitetty jo useamman vuoden ajan (Saarnen & Saarnen 2020). Myös Nuijamaan ja Myllymäen liittymän välillä tien eteläpuolella noin 4,5 kilometrin matkalta lupiinia kasvoi vain 2/77 piennarlohkolla. Kasvia oli suhteellisen vähän myös Jänhiälän ja Joutsenon liittymän välillä: noin 2,5 kilometrin matkalla lupiinia kirjattiin tien pohjoispuolella 6/43 ja eteläpuolella 6/40 piennarlohkolta.

Yksittäisiä tai pieniä lupiiniiryhmiä revittiin kartoituksen yhteydessä parhaimmillaan keto- ja niittykasvipaikoilta. Alustavaa torjuntaa tehtiin kaikkiaan 32 piennarlohkolla, mutta yleensä kasveista saatiin irti vain kukinnot ja/tai varret. Juurineen lupiinit irtosivat harvoin ja satunnaisesti, joten esiintymien tiedot tallennettiin jatkotorjuntaa varten. Lisäksi 29 muuta piennarlohkoa arvioitiin tarpeelliseksi torjuntakohteiksi; lupiinia kasvoi näillä siinä määrin, ettei inventoinnin yhteydessä ollut mahdollisuutta edes alustavaan torjuntaan. Lisäksi muutamia lupiini esiintymiä merkittiin potentiaalisiksi torjuntakohteiksi jäl-

© Anna Vuori 26.6.2023

◀ Paimenmatara kuuluu Valtatie kuuden pientareiden ja varsinkin meluvallien valtalajeihin. Keltamataraa ei löydetty enää lainkaan.

vuohenherneen, *Galega orientalis*, runsaus. Lajia tavattiin jo 45 lohkolta (3 %), hieman useammin tien pohjoispuolelta (28). Lajia myös kasvoi kolmen liittymän alueella; **suopayrttiä**, *Saponaria officinalis*, puolestaan tavattiin kahdesta liittymästä, molemmat todennäköisesti vanhojen pihapiirien istutusjäänteitä. Pientareilta panimme merkille myös **palsterinakan**, *Pastinaca sativa* (6 piennarlohkoa), **valkokarhunköynnöksen**, *Convolvulus sepium* (3), **etelänruttojuuren**, *Petasites hybridus* (2), **idänruttojuuren**, *P. japonicus* (1) ja **punalehtiruusun**, *Rosa glauca* (1). Tavallisemmista vieraslajeista esimerkiksi molempia **amerikanhorsmia**, *Epilobium adenocaulon*, *E. ciliatum*, löytynee valtatie piennarojista taajempaan kuin niiden satunnaisista merkinnöistä voisi päätellä.

Joukko silmälläpidettäviä ja muutama uhanalainenkin

Piennarkävelyiden yhteydessä tavattiin kolme uhanalaiseksi luokiteltua kasvilajia. **Baltiankämme**, *Dactylorhiza baltica* (EN) ja **soikkokämme**, *Orchis militaris* (EN) löytyivät samalta piennarlohkolta – Lappeenrannan lentokentän liepeiltä läheltä Nordkalkin kalkkikitehdasta, jonka vaikutuspiiristä on havaittu lukuisia joukko kalkkipitoista maaperää suosivia kämmeälajeja (Saarinen & Jantunen 1990). Kaikkiaan orkideoja löytyi valtatie piennar-

kikäteen, kun kokonaiskuva lajin esiintymisestä tarkentui maastohavaintojen tallentamisen myötä. Kaikkiaan jatkotorjuntaa on tarkoitus tehdä kesän 2024 aikana noin 60 piennarlohkolla.

Muutkin vieraslajit viihtyvät pientareilla

Lupiinin ohella haitallisiksi luokitelluista vieraslajeista ainostaan **kurturuusu**, *Rosa rugosa*, oli pientareilla melko tavallinen (53 piennarlohkoa; 4 %). Sitä kasvoi useammin tien eteläpuolella (35) kuin pohjoispuolella (18). Myös rampeissa kurturuusu oli tavallisin vieras, monissa vielä vanhoina istutusperuina (7 liittymää). Muita EU:n tai kansallisen luettelon haitallisia vie-

raslajeja kirjattiin lähinnä satunnaisesti. **Jättipalsamia**, *Impatiens glandulifera*, oli (vain!) kahdella piennarlohkolla ja **japanintartta**, *Reynoutria japonica*, sekä **kanadanpiiskua**, *Solidago canadensis*, molempia yhdellä lohkolta. **Viitapihlaja-angervoa**, *Sorbaria sorbifolia*, kanadanpiiskua ja jättipalsamia tavattiin myös yhdestä liittymästä kutakin.

Vähemmän haitallisia (?) vieraslajeja oli pientareilla runsaasti. Erityisesti **paimenmatara**, *Galium album*, listattiin yli sadalla piennarlohkolla valtalajeihin; heinäisillä pientareilla ja varsinkin meluvalleilla se oli usein ainoa näyttävämmin kukkinut ruoho. Silti huoletuttavampaa oli lupiinimaisesti pientareita vallanneen **rehu-**

▲ Tämän ainoan baltiankämmevän seurasta löytyi myös soikkokämmeä.

tareilta kuutta lajia. **Lehtoneidonvaippa**, *Epipactis helleborine*, ja **maariankämmeä**, *Dactylorhiza maculata*, tavattiin kahdelta sekä **soikkokaksikko**, *Neottia ovata*, ja **valkolehdokki**, *Platanthera bifolia*, kumpikin yhdeltä piennarlohkolta.

Kolmas ja useimmin havaittu uhanalainen kasvi oli **sykeröpoimulehti**, *Alchemilla hirsuticaulis* (VU), joka tavattiin kahdeksalta piennarlohkolta ja kolmesta liittymästä. Viime vuosien maastoretkillä laji on osoittautunut Lappeenrannan seudulla varsin tavalliseksi muuallakin kuin tienpientareilla (Jantunen & Saarinen 2015).

Silmälläpidettäviä kasvilajeja (NT) kirjattiin pientareilta kaikkiaan kahdeksan. Näiden osalta maastomerkitöjä ei välttämättä tehty ihan jokaisesta – esimerkiksi kelta-apila on pientareilla sen verran tavallinen – mutta luvut antavat suuntaa kasvien välisistä

runsaussuhteista. Havaitut lajit runsausjärjestyksessä (piennarlohkojen määrä suluisa): **kelta-apila**, *Trifolium aureum* (85), **ketoneilikka**, *Dianthus deltoides* (36), **kangasajuruoho**, *Thymus serpyllum* (30), **ahokissankäpäle**, *Antennaria dioica* (10), **musta-apila**, *Trifolium spadiceum* (4), **kesämaitiainen**, *Leontodon hispidus* (2), **ojatädyke**, *Veronica beccabunga* (2) ja **niittyräpelö**, *Briza media* (1). Todettakoon kuitenkin, että toistensa seurassa usein kasvaneet ketoneilikka ja kangasajuruoho sekä niiden rinnalla kymmenellä piennarlohkolla havaittu **mäkimeirami**, *Origanum vulgare*, sekä Lappeenrannan Korkea-ahon liittymässä tavattu **pulskaneilikka**, *Dianthus superbus*, vihjasivat vahvasti kylvöperäiseen esiintymään.

▼ Todennäköisesti kylvöperäistä mäkimeiramia, kangasajuruohoa ja ketoneilikkaa Myllymäen rampissa. Kolmikko löytyi monelta muultakin liittymäalueelta.

Silmälläpidettäviä lajeja löydettiin myös 11 liittymäalueelta, eniten Korkea-ahon rampista – tosin siellä kaikki kolme olivat mitä ilmeisimmin kylvöperäisiä. Havaitut kuusi lajia olivat samoja kuin valtatie pientareillakin: ketoneilikka (6), kelta-apila (4), ahokisankäpälä (2), kangasajuruoho (1), kesämaitiainen (1) ja musta-apila (1).

Osa kiinnostavimmista hajahavainnoista on tallennettu Luonnontieteellisen keskusmuseon ylläpitämään Kastikka-tietokantaan.

Keto- ja niittykasvien tavallisempaa kirjoa

Tavallisten keto- ja niittylajien osalta kirjauksia tehtiin hyvinkin vaihtelevasti ja lähinnä silloin, kun kasvi oli runsas

tai muuten poikkesi silminnähdessä. Esimerkiksi hiirenvirnasta, *Vicia cracca*, tai niittynätkelmästä, *Lathyrus pratensis*, ahopukinjuuresta, *Pimpinella saxifraga*, ja ahosuolaheinästä, *Rumex acetosella*, siankärsämöstä, *Achillea millefolium*, tai puna-apilasta, *Trifolium pratense*, tehdyt hajahavainnot kuvastivat yleensä kasvillisuudeltaan heikkolaatuisia piennarlohkoja, joilta tavallisematkin niittylajit ansaitsivat tulla mainituksi. Edellä mainitut lajit kuuluivat kuitenkin useimpien ja monet likimain kaikkien piennarlohkojen peruslajistoon.

Runsaana kasvavista niitturuohoista hajamerkitöjä kertyi taajaan muun muassa ruusuohosta, *Knautia arvensis* (133 piennarlohkoa), päivän-

kakkarasta, *Leucanthemum vulgare* (109) ja metsänätkelmästä, *Lathyrus sylvestris* (95). Korostettakoon kuitenkin, että ainakin kahta ensin mainittua lajia kasvoi todennäköisesti vähintään joka toisella pylväsvälillä. Samaan melko tavallisten sarjaan kuuluivat kuivempien niittyjen ahomansikka, *Fragaria vesca* (56), mäkikuisma, *Hypericum perforatum* (48), katkerakallioinen, *Erigeron acris* (43) ja mäkitervakko, *Viscaria vulgaris* (40).

Näitä harvemmin vastaan tulleista ketolajeista merkintöjä tehtiin jo sääntillisemmin. Tällaisia olivat muun muassa mäkimeirami (10), keltanokikerö, *Picris hieracioides* (8), ketotuulenlento, *Filago arvensis* (6), aholeinikki, *Ranunculus polyanthemos* (5), hakarasarra, *Carex spicata* (4), mäkivirvilä, *Eryum tetraspermum* (3), ketokäenminttu, *Acinos arvensis* (1) ja neidonkieli, *Echium vulgare* (1). Tuorempien niittyjen lajeista nostamme esiin seudulla vähälukuisen nurmikonnantattaren, *Bistorta vivipara* (1) sekä Joutsenon Korvenkylän liepeillä monin paikoin viihtyvän ojakurjenpolven, *Geranium palustre* (11).

Meluvallien näyttäviin ketakukkaisiin kuului pietaryrtin, *Tanacetum vulgare*, ohella 42 piennarlohkolta tavattu idänukonpalko, *Bunias orientalis*. Melko usein eteen osuivat myös piennarpukinparta, *Tragopogon pratensis* (29) ja mäki-meiramin tavoin selvästi kyl-

◀ Vanha sotatulokas idänukonpalko on Lappeenrannan seudulla runsastunut valtatie kuuden meluvälillä.

© Kimmo Saarinen 27.6.2023.

▲ Meriratamo löytyi Lappeenrannasta Myllymäen rampista länteen. Aiemmin kasvusta lienee vain yksi havainto Etelä-Savon eliömaakunnasta.

vöperäinen **keltasauramo**, *Cotaintectoria* (20). **Ketomaruna**, *Artemisia campestris*, oli merkitty vain 140 piennarlohkolle, mutta sitä oli taajaan varsinkin karuilla sisäluiskilla ja aivan asfaltin vieressä, jonne vilkkaan liikennevirran takia uskaltautettiin harvemmin.

Talvisuolatut pientareet vaatimat merenrannan korvikkeet

VT 6 ei ole poikkeus muusta valtatieverkostosta, vaan senkin hiekkaisille reunuksille on talviaikaisen suolauksen myötä asettunut joukko suolaa sietäviä merenrantojen kasveja. **Keltamaite**, *Lotus corniculatus*, havaittiin kahdella ja **meriratamo**, *Plantago maritima*, sekä **rantavehänä**, *Leymus arenarius*, kumpikin yhdellä piennarlohkollla. Pihoilta ja tieympäristöön tehdyistä istutuksista pientareille karanneet **kurturuusu** (53 lohkoa) ja **tyrni**, *Hippophaë rhamnoides* (2) ovat nekin merenrannan alkuperäisasukkeja. Päälysteen reunalla kasvavaa vaatimatonta kujasorsimoa, *Puccinellia distans*, ei tällä kertaa havaittu, sillä kävelyreitimme kulkivat pääosin pientareen vihreämpää sarkaa.

Muita piennarheiniä kuitenkin löytyi. Tunnusomaisin tulokas oli **idänkattara**, *Bromopsis inermis* (8 piennarlohkoa), jonka isot vehreät kasvustot on helppo huomata auton ikkunastakin. Viime vuosikymmeninä myös **mäkikaura**, *Avenula pubescens* (6) on seudulla selvästi yleistynyt, osin meluvallien rakentamisen myö-

▼ Tyrni oli karannut kahdelle piennarlohkolle.

tä. Yhden piennarlohkon meluvallilta tavattiin myös **niittyheinäkauraa**, *Arrhenatherum elatius*, läheltä Saimaan kanavan siltaa.

Ojanpohjien saroista mainitsemisen arvoisia ovat **karvasara**, *Carex hirta*, ja **keltasara**, *C. flava*, kumpikin yhdeltä piennarlohkolta. Kosteiden niittyjen tai rantojen lajeista voidaan puolestaan nostaa esiin **lähde-tähtimö**, *Stellaria alsine* (3), **harjasärmäputki**, *Selinum carvifolia* (2), **hentosuolake**, *Triglochin palustris* (2), **luhtatädyke**, *Veronica scutellata* (2), **keltaängelmä**, *Thalictrum flavum* (1) ja **rantatädyke**, *Veronica longifolia* (1).

Pientareilla vastaan tulleet puutarhakarkulaisia tai viljelyjänteitä ei merkitty systemaattisesti muistiin, mutta tavallisimpia olivat **palavarakkaus**, *Silene chalconica*, sekä erityisesti meluvalleilla viihtyvät **harmaamalva**, *Malva thuringiaca*, ja **myskimalva**, *M. moschata*. Ainakin kertaalleen eteen osuivat **oranssivoikeltano**, *Pilosella aurantiaca*, **rohtoraunioyrtti**, *Symphytum officinale*, **ruskolilja**, *Lilium bulbiferum*, **suikeroalpi**, *Lysimachia nummularia*, ja **tarhatyrkki**, *Euphorbia cyparissias*.

Lisättäköön vielä, että Lappeenrannassa Vehkatakaisen liittymän penkereillä on jo vanhastaan tunnettu **jaakonvilakon** (*Jacobaea vulgaris*) vahva esiintymä. Lajia tavattiin myös kahdelta piennarlohkolta.

Piennarkävelyt jatkuvat kesällä 2024

Piennarluonnon luokittelu on 60 metrin tasavälein on kiistatta karkeaa, sillä vain muutamalla askeleella puutteet voivat vaihtua varjoisasta met-

◀ Jaakonvillakkoa Vehkataipaleen liittymän penkereillä. Kasvia löytyi myös Imatralta läheltä Vuoksen liittymää.

sänreunasta liki kasvittomaan kallioleikkaukseen, ja kasvillisuus kangasmetsäisestä kannervarinteestä rehevän multaiseen heinikkoon tai ojanpohjan kosteikosta ketomaisen karuun sisäluiskaan. Piennarlohkojen suuri määrä kuitenkin tasaa lohkojen sisäistä vaihtelua, joten kartoituksemme tulos antanee kohtuullisen kuvan valtatie kuuden piennarluonnosta.

Niittyajajiston kannalta hyväksi arvioitu elinympäristö kattoi noin neljänneksen valtatie pientareista ja yli kolmanneksen liittymien avoimesta ympäristöstä. Osuudet ovat merkittäviä ja kertovat osaltaan tieympäristöjen olevan vähintäänkin kohtuullisessa

hoidossa. Multaamisen välttäminen tien rakennusvaiheessa ja lupiinista puhtaan maan aineksen käyttö ovat keskeisimpiä piennarluonnon laatua edistäviä toimenpiteitä säännöllisen niiton lisäksi (Saarinen ym. 2006).

Hyvän niittykasvillisuuden piennarlohkot painottuivat tutkimusalueen itäpuoliskolle Joutsenosta Imatralle. Tällä alueella (285 lohkoa) piennarluokkiin 1 ja 2 kuului lähes kaksi kolmasosaa (64 %) pientareista. Sen sijaan Joutsenosta Lappeenrantaan (376 lohkoa) luokkiin 1 ja 2 kuului vain joka kolmas piennar (34 %). Pääosin hyvälaatuisia liittymiä oli kummallakin alueella kaksi, kun myös Korkea-ahon liit-

tymä lasketaan sellaiseksi. Tulos tuskin selitty pientareiden nykyisistä hoitourakoista vastaavista toimijoista, vaan pientareiden perustamisvaiheessa tehdyistä hyvistä tai vähemmän hyvistä ratkaisista.

Monimuotoinen niittykasvillisuus pientareilla luo edellytykset myös monimuotoiselle hyönteislajistolle (Jantunen ym. 2004). Inventoinnin yhteydessä pientareilta havaittiin muun muassa yksi uhanalainen (**virnasinisiipi**, VU) ja neljä silmäläpidettäväksi (NT) luokiteltua perhoslajia: **ruskosinisiipi**, **ketokultasiipi**, **keltaniittyperhonen** ja **ruusuruuhokiitäjä**. Lisäksi useammaltakin piennarlohkolta löytyi **kirjoverkko-perhonen**, joka on EU:n luontodirektiivin IV-liitteen laji.

Noin puolet piennarlohkoista luokiteltiin kasvillisuudeltaan tavanomaisiksi, ”ei hyviksi eikä huonoiksi”. Tyypillisesti näitä pientareita luonnehti rehevyys ja korkea kasvillisuus, mikä liikenteen aiheuttaman typpilaskeuman takia ei yllätä. Valtalajeina toistuvat useimmiten **koiranputki**, *Anthriscus sylvestris*, ja **vuohenputki**, *Aegopodium podagraria*. Varsinaista muokatun maan rikkakasvillisuutta VT 6:n pientareilta löytyi yllättävän vähän. Sen sijaan reheviä pientareita asuttivat usein korkeat **koiranheinä**, *Dactylis glomerata*, ja **nurmipuntarpää**, *Alopecurus pratensis*; kuivemmilla lohkoilla valtaheinänä toistui useimmiten **hietakastikka**, *Calamag-*

rosis epigejos. **Punanata**, *Festuca rubra*, puolestaan hallitsi tyypillisesti matalan karuja ja usein vähäkasvisia sisäluiskia.

Komealupiini oli kiistatta merkittävin ja monin paikoin ainoa pientareiden luontoarvoja heikentänyt tekijä. Sitä kasvoi kaikilla liittymäalueilla, yleensä runsaasti, ja yli puolet tutkituista pientareistakin oli enemmän tai vähemmän lupiinipilaamaa. Tutkimusalueella oli vain joitakin pidempiä yhtäjaksoisia lupiininista vapaita pientareita, edustavimmat Lampikankaan liittymästä länteen (54 lohkoa tien pohjoispuolella, noin 3,2 km) sekä Vehkatakaleen liittymästä länteen (tien eteläpuolella 42 lohkoa, 2,5 km). Tyypillisesti kasvi oli runsaimmillaan meluvalleilla. Jo alkujaan siemenistä saastuneen maan mukana lupiini on levittäytynyt uusille paikoille, ja sittemmin kas-

vi on valunut niittokoneiden ja liikennevirran avustuksella laajemmaltikin pientareille. Inventointimme tarjonnee laajasta sopivan yksityiskohtaiset tiedot, että lupiinin leviämistä ja runsastumista voidaan tarvittaessa seurata tulevina vuosina. Vaikka haitallisen vieraslajin poistaminen tuskin enää onnistuu laajemmalla mitassa, kohdennetuilla torjuntatoimilla kasvin matkaa parhaimmille niittypientareille voidaan kenties vielä hidastaa.

Rehuvuohenherne osoitautui paikoin jo lupiinin veroiseksi haittalajiksi, johon kannattaa kiinnittää jatkossa enemmän huomiota. Kasvia löytyi varsinkin Joutsenon alueelta, jossa rehuvuohenherneen pahimpia piennarjaksoja oli Vesivalon liittymän itäpuolella sekä Pellisenrannan ja Jänhiälän liittymän välillä noin seitsemän kilometrin matkalla.

Jälkimmäisellä jaksolla sitä oli tien pohjoispuolella melkein joka toisella lohkolta (43 %; 15/35 lohkoa). Joukossa oli myös lupiinin kaltaisia kaiken peittäviä massakasvustoja. Rehuvuohenherneitä löytyi myös kolmesta liittymästä. Tien eteläpuolella läntisimmät kasvustot löytyivät läheltä Joutsenon liittymää. Sen jälkeen rehuvuohenherneitä ei tavattu lainkaan lähes 25 kilometrin matkalta.

Kurtturuusu sen sijaan painottui selvästi tutkitun piennarjakson länsipuoliskolle. Imatralta Joutsenoon lajia havaittiin vain yhdeksältä lohkolta (1,6 %), mutta Joutsenosta Lappeenrantaan 44 lohkolta (5,9 %). Eniten kasvia löytyi Lappeenrannan kaupungin kohdalta Nuijamaan ja Mänty-

▼ **Kurtturuusun karkulaisesiintymät keskittyivät Lappeenrannan kaupungin kohdalle.**

län liittymien välistä, tien eteläpuolen pientareilta melkein joka viidenneltä piennarlohkosta (19 %; 22/114 lohkoa). Pääosin istutusperäisiä ruusukasvustoja oli edelleen myös melkein joka toisessa liittymässä (7/15).

Ajankohta oli piennarkar-toitukselle oivallinen. Kasvit olivat helposti tunnistettavissa ja pientareiden yleispiirteet hyvin arvioitavissa – joskin ainakin yksi pientareiden tyyppilaji, **kissankello**, *Campanula rotundifolia*, jäi myöhäisen kukinta-aikansa takia vain muutaman merkinnän varaan. Kahdella inventoijalla kartointu sujui nopeasti, mutta laajamittaisempaan lupiinin torjuntatyöhön ei piennarkävelyn

yhteydessä tai sen jälkeen ehditty, sillä viheralueiden niidot alkoivat heti heinäkuun alussa Lappeenrannan länsipään liittymistä. Kesällä 2024 lupiineja kuitenkin pientareilta kävellaan, ja myös kartointu jatkuu länteen Luumäen ja Kouvolan suuntaan. Salpausselän hiekkaiset ja paahteiset pientareet tarjoavat varmasti sieläkin lisää ihmeteltävää kasvikkujalle!

Kiitokset

Hankkeen jouhevasta toteutuksesta ja yhteistyöstä erityiskiitos projektipäällikkö **Hannu Häyhälle** (Kaakkois-Suomen ELY-keskus), **Mikael Vengasaholle** (Destia) ja työnjohtaja **Santeri Seppäselle** sekä **Henri Skytälle** (YIT).

Kaakkois-Suomen ELY-keskus tuki piennarympäristöjen inventointia ja lupiinin torjuntaa taloudellisesti.

Jantunen, J. & Saarinen, K. 2015: Sykeröpoimu-lehti Etelä-Karjalassa. *Lutukka* 31(1): 3–10.

Jantunen, J., Saarinen, K., Valtonen, A., Hugg, T. & Saarnio, S. 2004: Tienpientareet ja valtateiden liittymäalueet perhosten ja kasvien elinympäristönä. 57 s. Tiehallinnon selvityksiä 9/2004. Helsinki.

Jantunen, J., Saarinen, K., Vitikainen, T. & Johansson, A. 2019: Etelä-Karjalan perinnebiotoopeissa hyvät niityt vähissä. *Lutukka* 35(1): 24–31.

Saarinen, K. & Jantunen, J. 1990: Lappeenrannan kalkkialueen monipuolinen kämmekkalajisto. *Lutukka* 6(3): 67–73.

Saarinen, K. & Saarinen, K. 2020: Kampppailu lupiinin kanssa ketosuoran asuttamisesta. *Lutukka* 36(1): 1016.

Saarinen, K. & Vuori, A. 2023: *Valtatie 6 piennarkartointu Lappeenrannassa ja Imatralla 2023*. 50 s. Suomen luonnonsuojeluliitto Etelä-Karjala ry. Lappeenranta.

Saarinen, K., Jantunen, J. & Valtonen, A. 2006: Niiton vaikutus tienpientareiden niittyeliöstön monimuotoisuuteen (NIINI). 46 s. Tiehallinnon julkaisuja 9/2006. Helsinki.

Valuable meadows along Highway 6 between the cities of Imatra and Lappeenranta, SE Finland

In the summer of 2023 we walked 79 kilometers along the road verges of Highway 6 between the cities of Imatra and Lappeenranta. Vegetation was inventoried in 15 junction areas and 654 verge blocks (each approximately 60 meters) on both sides of the road, separated by lampposts. Covering a total of 112 hectares of open environments, we searched in particular for meadow communities and species. In addition, the occurrence and abundance of harmful alien species were assessed. All verge blocks and wider junctions were classified on a scale: 1 = excellent meadow, 2 = good meadow, 3 = grassy or luxuriant unrepresentative meadow, 4 = weakened by alien species, and 5 = invaded by alien species. A total of 333 verge blocks (25 % of the total) with an area of approximately 21 hectares represented good or excellent meadow vegetation (categories 1–2). Furthermore, there

were 10 hectares of representative meadow vegetation on the ramps. Common and typical meadow species included *Knautia arvensis*, *Leucanthemum vulgare*, *Lathyrus sylvestris*, *Hypericum perforatum*, *Erigeron acris* and *Viscaria vulgaris*. We also observed three plant species classified as threatened (*Dactylorhiza baltica*, *Orchis militaris*, *Alchemilla hirsuticaulis*), whereas *Trifolium aureum* was the most common among the eight near-threatened species. On the other hand, a total of 278 verge blocks (21 % of the total) were of poor quality on account of harmful alien species (categories 4–5). *Lupinus polyphyllus* was the most common one: it was found in at least every second verge block (59 %) and in each junction area. Among the other non-native species classified as harmful, only *Rosa rugosa* was rather common along the verges (4 % of the blocks). Based on our inventory, the highway verges provide a significant

addition to the remaining meadow habitats in the province. The detailed mapping by verge blocks also gives us tools to evaluate the abundance and invasion of the lupin – and other alien species as well – during coming years.

Kimmo Saarinen, Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Villimiehenkatu 2 B, 53100 Lappeenranta, kimmo.saarinen@ely-keskus.fi

Anna Vuori, Suomen luonnonsuojeluliitto Etelä-Karjala ry, Katariinantori 6, 53900 Lappeenranta, saimaa@sl.fi

▼ Rehuvuohenherne valtaa lupiini-
maisesti pientareita ja muodostaa
jo mukkeita kasvustoja
Joutsenon alueella.